

کاربرد محاسبات قابلیت اعتماد در تعیین نقاط مانور شبکه های توزیع

مجید آذراسا

محمود مخدومی

مهندسین مشاور قدس نیرو

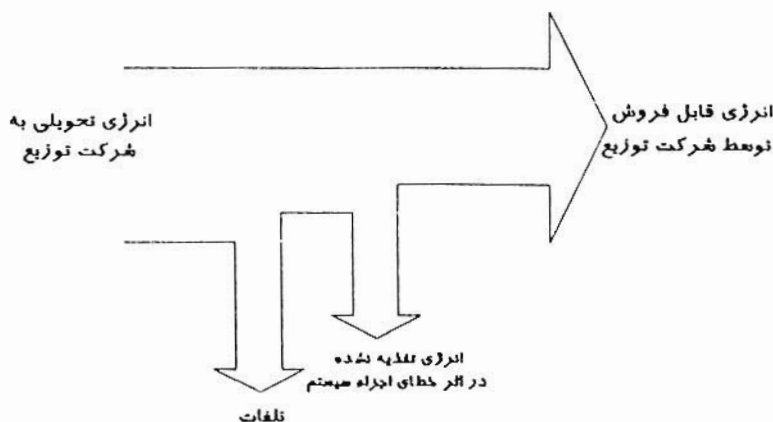
چکیده:

یکی از مسائلی که امروزه در بهره برداری صحیح و اصولی از شبکه توزیع به شدت مورد توجه قرار می گیرد "تعیین نقاط مانور" شبکه در حالت کار عادی می باشد. توجه به این مسئله از یک سو موجب کاهش هزینه های سیستم شده و از سوی دیگر با توزیع بهینه و متناسب بار روی فیدرها، بهره برداری صحیح از شبکه را میسر می سازد که این امر به نوبه خود افزایش طول عمر مفید تجهیزات را دنبال خواهد داشت. تاکنون روشهای متعددی جهت کاهش تلفات شبکه های توزیع از طریق تعیین محل نقاط مانور و تعیین آرایش بهینه شبکه ارائه شده ولی در هیچیک از آنها، محاسبات قابلیت اعتماد به عنوان یک پارامتر مهم مدنظر قرار نگرفته است.

هدف از ارائه این مقاله، معرفی روشی جهت تعیین کلیه آرایشهای مجاز شبکه با توجه به محدودیتهای فنی، تشکیل یک تابع هدف به صورت مجموع هزینه های ناشی از تلفات و نیز هزینه های ناشی از انرژی تغذیه نشده (دراثر خطای اجزاء شبکه)، حداقل نمودن تابع هزینه به کمک "دوایز محاسبات پخش بار" و "محاسبات قابلیت اعتماد" با تعیین محل قرار گرفتن نقاط مانور و در نهایت اجرای روش پیشنهادی روی یک شبکه نمونه به کمک نرم افزار نوشته شده به این منظور می باشد.

تغییرات بار مصرف‌کننده‌ها، حذف بار و یا اضافه شدن تدریجی بار در شبکه موجب می‌شود تا مراکز ثقل بار جابجا شوند، از آنجا که امکان جابجایی پستها و نزدیک کردن آنها به مراکز ثقل بار وجود ندارد، می‌توان با تغییر آرایش شبکه، مراکز ثقل بار را بدون صرف هزینه خاصی به محل قرارگرفتن پستها منتقل نمود.

تاکنون روشهای متعددی جهت تعیین شکل بهینه شبکه توزیع ارائه شده است که هدف آنها عمدتاً کاهش تلفات شبکه از طریق تعیین محل نقاط مانور (مشخص نمودن کلیدهایی که در حالت کار عادی شبکه باز هستند) می‌باشد [۴-۶]. در این مقاله سعی داریم تا تأثیر محاسبات قابلیت اعتماد را در آرایش بهینه شبکه توزیع بررسی نموده و محل نقاط مانور را بدخلالت این پارامتر تعیین نماییم. در یک شبکه توزیع، همانگونه که تلفات انرژی موجب زیان شرکتهای توزیع می‌شود، عدم فروش انرژی در اثر خطای المانهای موجود در شبکه و قطع برق مشترکین نیز سبب می‌شود تا سود حاصل از فروش برق به مشترکین، کاهش یافته و ضرری اقتصادی را به شرکتهای توزیع تحمیل نماید. شکل (۱) دیاگرام جریان انرژی را در سیستم توزیع نشان میدهد.

شکل (۱) - دیاگرام جریان انرژی در سیستم توزیع

شکل (۱) بیانگر این مطلب است که درآرایش بهینه شبکه توزیع باید دوهدف کاهش تلفات و نیز کاهش انرژی تغذیه نشده (ENS) در اثر خطای اجزاء شبکه به صورت توأم دنبال شود. به عبارت دیگر می‌توانیم تابع هزینه را به فرم زیر معرفی نماییم:

$$\text{cost} = [(P_{\text{loss}} \times 8760) \times C_b] + [ENS \times (C_s - C_b)] \quad \text{که در آن:}$$

P_{loss} : تلفات شبکه.

C_b : قیمت خرید پروینیت انرژی توسط شرکت توزیع.

ENS: انرژی تغذیه نشده به مشترکین در طول یک سال در اثر خطای اجزاء سیستم.

C_s : قیمت فروش پروینیت انرژی به مشترکین.

cost: هزینه سیستم برحسب قیمت پروینیت انرژی.

در تابع هزینه، عبارت اول ضرر ناشی از تلفات سیستم در طول یک سال و عبارت دوم زیان ناشی از عدم سود حاصل از فروش انرژی به مشترکین می‌باشد. عدد ۸۷۶۰ نیز تعداد ساعات یک سال، برای تبدیل توان به انرژی سالیانه می‌باشد.

هدف حداقل کردن تابع هزینه سیستم^۱ است، در این راستا ابتدا با توجه به محدودیت‌های فنی شبکه کلیه آرایشهای مجاز شبکه را تعیین و از بین آنها با محاسبه میزان تلفات و انرژی تغذیه نشده، بهترین آرایش شبکه را از دیدگاه اقتصادی انتخاب می‌نماییم. پس نیازمند روشی برای تعیین آرایشهای مجاز شبکه و نیز دو ابزار مهم، پخش بار (برای تعیین آرایشهای مجاز شبکه و محاسبه تلفات) و دیگری محاسبات قابلیت اعتماد (برای تعیین انرژی تغذیه نشده به مشترکین) هستیم که در ذیل به شرح آنها خواهیم پرداخت.

۱- در اینجا ذکر این نکته ضروری به نظر می‌رسد در سیستم‌های فروش انرژی که به صورت حق‌العمل‌کاری اداره می‌شود و فروشنده انرژی تنها "حق‌العمل" خود را به ازای فروش هر واحد انرژی به مشترکین دریافت می‌کند نیز تابع هدف معرفی شده نشان دهنده هزینه سیستم بوده با این تفاوت که در این حالت C_b برابر صفر و C_s حق‌العمل فروش هر واحد انرژی به مشترکین می‌باشد. از آنجاکه در این سیستم‌ها عواید حاصله تنها تابعی از میزان فروش انرژی به مشترکین می‌باشد، دخالت محاسبات قابلیت اعتماد در تعیین نقاط مانور اهمیتی دوچندان خواهد یافت.

تعیین آرایشهای مجاز شبکه

منظور از آرایش مجاز یک شبکه، آرایشی است که در آن علاوه بر اینکه ساختار شعاعی شبکه حفظ میشود، محدودیت‌های (فنی) شبکه نظیر افت ولتاژ مجاز پستهای توزیع، جریان مجاز شاخه‌ها و توان پستهای فوق توزیع رعایت شده باشد.

اصولاً "مطمئن‌ترین روش برای آرایش مجدد شبکه این است که تمام حالت‌های ممکن باز بسته بودن کلیدهای شبکه را در نظر بگیریم. برای شبکه‌ای با n_{br} شاخه، تعداد کل آرایشهای شبکه $2^{n_{br}}$ است. بررسی این تعداد آرایش از شبکه و تعیین آرایش بهینه از میان آنها کار بسیار وقت‌گیری است. به همین دلیل سعی بر این است که تعداد آرایشهای مجاز شبکه را محدود نماییم تا زمان محاسبات کاهش یابد.

همانطوریکه می‌دانیم، تعداد شاخه‌های باز یک سیستم شعاعی با توپولوژی مشخص همواره ثابت است. چنانچه تعداد شاخه‌های باز سیستم را با n_{open} نشان دهیم، تعداد آرایشهای مورد بررسی در شبکه جهت تعیین آرایش بهینه شبکه به تعداد $\binom{n_{br}}{n_{open}}$ (ترکیب n_{open} از n_{br}) آرایش کاهش می‌یابد. برای شبکه‌های بزرگ با تعداد شاخه‌های زیاد، از آنجا که آزمایش این تعداد آرایش شبکه نیز بسیار وقت‌گیر است از روش زیر جهت محدود کردن آرایشهای شبکه استفاده می‌نماییم: در این روش ابتدا پست‌هایی از شبکه که دارای افت ولتاژ غیر مجاز هستند را تشخیص داده و از شبکه جدا می‌کنیم، سپس خطوطی که اضافه جریان دارند را مشخص کرده و با خارج کردن تعدادی از بارها، اضافه جریان این خطوط را رفع می‌کنیم. نهایتاً به مجموعه کوچکتری از شاخه‌های مورد بررسی (قابل باز شدن) دست می‌یابیم که تعداد آن را با $n_{limited}$ نشان می‌دهیم. در نتیجه تعداد کل آرایشهای مورد بررسی به $\binom{n_{limited}}{n_{open}}$ آرایش تقلیل می‌یابد که این تعداد بطور قابل ملاحظه‌ای از تعداد آرایشهای قبلی کمتر و زمان اجرای برنامه آرایش دهی مجدد شبکه را شدیداً کاهش می‌دهد که از این بین، تعدادی از آرایشها (n-config) که محدودیت‌های فنی را نیز برآورده نمایند بعنوان آرایشهای مجاز معرفی می‌شوند.

محاسبات پخش بار

در این مقاله برای محاسبات پخش بار از روش مستقیم (direct) استفاده شده است [۲]. نسبت

بالای R/X خطوط در شبکه‌های توزیع موجب می‌شود تاروشهای نیوتن - رافسون وگوس - سایدل و اگر شوند. روش z-bus نیز علیرغم سرعت زیاد به سبب نیاز به حافظه زیاد جهت ذخیره اطلاعات کمتر در شبکه‌های توزیع مورد استفاده قرار می‌گیرد.

روش مستقیم روشی سریع با قابلیت اطمینان بالاست که برای ذخیره اطلاعات خطوط شبکه فقط از سه رشته عددی "باس ابتدا"، "باس انتها" و امیدانس شاخه استفاده می‌کند. در این روش از روابط KCL, KVL برای پخش بار استفاده می‌شود و روند تکراری این روش برای شبکه‌ای با ۱۰۰ پست در کمتر از پنج تکرار همگرا می‌شود.

توسط محاسبات پخش بار می‌توان آرایشهای مجاز شبکه را (از دید فنی) از بین آرایشهای مورد بررسی انتخاب و در هر مورد تلفات شبکه (P_{loss}) را محاسبه نمود.

محاسبات قابلیت اعتماد

هدف از انجام محاسبات قابلیت اعتماد، محاسبه انرژی تغذیه نشده به مشترکین در اثر خطای اجزاء شبکه می‌باشد. روش بکارگرفته شده در این مقاله، روش "درخت اساسی شبکه" [۱] می‌باشد. اساس این روش به گونه‌ای است که هرگاه خطایی در سیستم رخ دهد، عنصر معیوب از شبکه جدا شده و درختهای مختلف شبکه از تمامی پستهای تغذیه تشکیل می‌شوند، بدیهی است نقاط باری که امکان تغذیه از یکی از پستها را داشته باشند تنها به مدت یک "زمان کلیدزنی" (switch time) و نقاطی که امکان تغذیه از هیچیک از پستها را نداشته باشند به اندازه یک "زمان تعمیر" (repair time) همان معیوب بی‌برق خواهند شد.

در این محاسبات فرض شده است که خطای مصرف‌کنندگان شبکه فشار ضعیف توسط المانهای حفاظتی بعد از پست توزیع از سایر قسمت‌ها ایزوله شده و تنها مصرف‌کنندگان متصل به همان پست تا تعمیر المان معیوب بی‌برق خواهند شد در حالیکه خطای هر یک از خطوط شبکه فشار متوسط موجب قطع "کلید اصلی" موجود در پست فوق توزیع شده که خطای کلیه مصرف‌کنندگان را بطور موقت به همراه خواهد داشت.

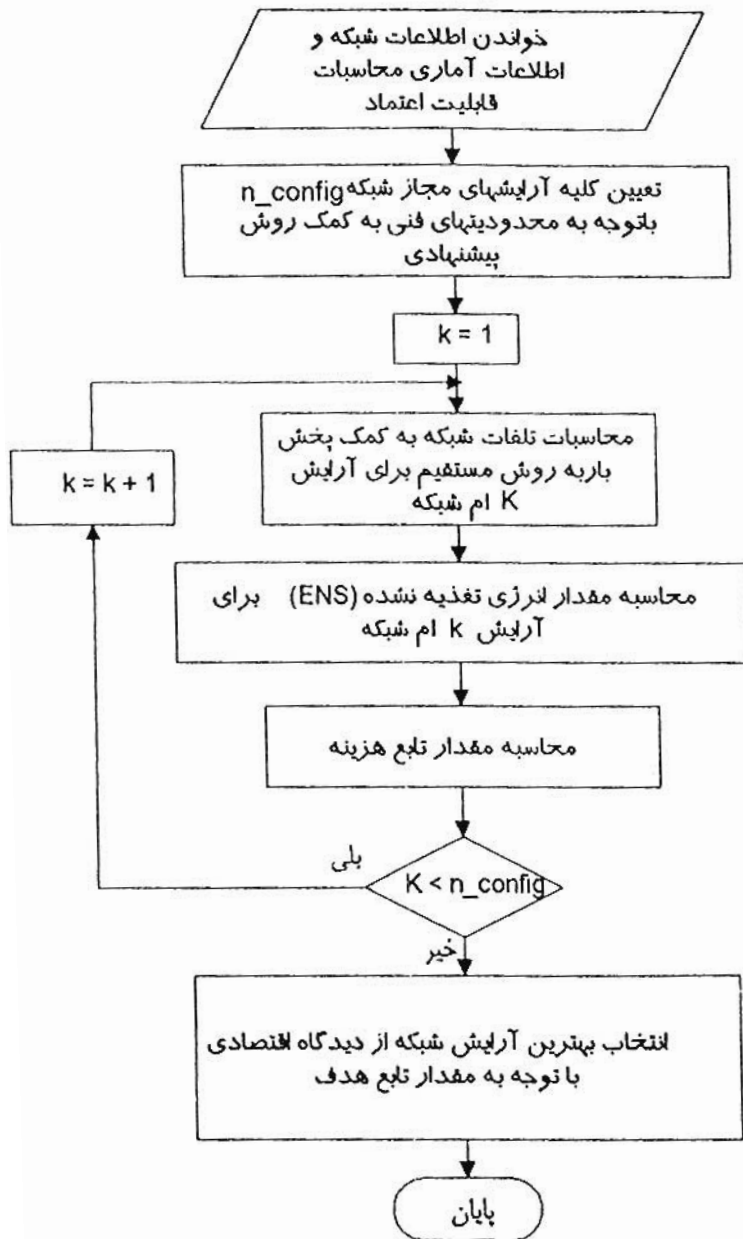
با توجه به توضیحات فوق، میتوان انرژی تغذیه نشده در هر نقطه بار را با تأثیر نرخ خطای (rate failure) هر یک از اجزاء شبکه و نیز زمانهای کلیدزنی و تعمیر محاسبه نمود و بدین ترتیب کل انرژی تغذیه نشده در سیستم (ENS) را بدست آورد.

اجرای روش پیشنهادی روی شبکه نمونه

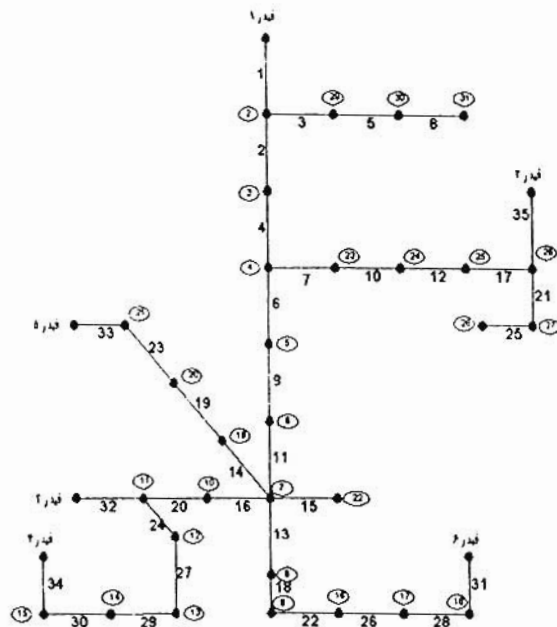
روش پیشنهادی این مقاله (که فلوچارت آن در شکل «۲» رسم شده است) روی یک شبکه نمونه [۴] مطابق شکل (۳) اجراء شده است. از آنجا که در مرجع [۴] محدودیت توان پستهای فوق توزیع در نظر گرفته نشده است، فرض می‌کنیم فیدرهای ۶،۲،۱ و فیدرهای ۵،۴،۳ به ترتیب مربوط به پستهای فوق توزیع صفر و یک با ظرفیت ۰/۱ پریونیت می‌باشند.

متوسط زمان تعمیر هر یک از اجزاء ۱۲ ساعت، زمان کلیدزنی (زمان لازم برای تغییر آرایش شبکه بعد از وقوع خطا) چهار ساعت، نرخ خطای هر یک از نقاط بار (پستهای توزیع) ۰/۵ خطا در سال و متوسط زمان تعمیر آن ۸ ساعت فرض شده است. سایر اطلاعات مورد نیاز شبکه نیز در جدول ضمیمه خلاصه شده است. مقادیر C_p و C_s نیز در تابع هدف به ترتیب ۱ و ۱/۵ فرض شده‌اند.

در جدول (۱) علاوه بر تعیین نقاط مانور و معرفی آرایشی با کمترین هزینه (انتخاب اول)، چهار انتخاب بعدی نیز جهت بررسی بیشتر موضوع آورده شده است. مقایسه ستونهای مربوط به انرژی تلف شده و انرژی تغذیه نشده نشان می‌دهد که مقدار انرژی تغذیه نشده بیش از ۲۰٪ تلفات در یکسال میباشد که خود تأکیدی بر اهمیت دخالت محاسبات قابلیت اعتماد در تعیین آرایش بهینه شبکه می‌باشد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بهترین انتخاب از دید حداقل شدن تلفات لزوماً بهترین آرایش از دید اقتصادی نمی‌باشد. مقایسه ردیف‌های اول و دوم نشان می‌دهد که تأثیر پارامتر قابلیت اعتماد موجب تغییر در تصمیم‌گیری برای انتخاب بهترین آرایش شده است. به همین شکل مقایسه ردیف‌های چهارم و پنجم این جدول نشان می‌دهد که در دو آرایش پیشنهادی با تلفات یکسان، آرایش چهارم بدلیل برخورداری از قابلیت اعتماد بهتر در انتخاب کلی در رده چهارم قرار گرفته است. در اینجا ذکر این نکته ضروری است که تلفات آرایش دوم کمتر از تلفات آرایش اول (بهترین آرایش پیشنهادی در مرجع [۴]) بوده که نشان‌دهنده دقت و توانایی روش پیشنهادی جهت "تعیین آرایشهای مجاز شبکه" می‌باشد.

شکل (۲) - فلوچارت روش پیشنهادی

شکل (۳) - شبکه نمونه

ردیف	شماره خطوط مربوط به نقاط ماتور	توان تلف شده (P_{loss}) (pu)	انرژی تلف شده در سال (pu)	انرژی ذخیره نشده در سال (ENS) (pu)	هزینه (COST) (قیمت پیرونیت انرژی)
۱	۹،۱۰،۱۹،۲۲،۲۷	۰/۰۰۱۶۰۲۳	۱۴/۰۳۶۱	۳/۷۰۹۳	۱۵/۸۹۰۸
۲	۱۱،۱۰،۱۴،۲۴،۲۶	۰/۰۰۱۶۰۱۵	۱۴/۰۲۹۱	۳/۷۳۵۸	۱۵/۸۹۷۰
۳	۱۱،۱۰،۱۴،۲۴،۲۲	۰/۰۰۱۶۰۴	۱۴/۰۵۱۰	۳/۷۰۰۰	۱۵/۹۰۰۷
۴	۱۳،۱۰،۱۴،۲۴،۱۶	۰/۰۰۱۶۴۵	۱۴/۴۱۰۲	۳/۷۱۶	۱۶/۲۶۸۶
۵	۱۳،۱۰،۱۴،۲۴،۱۶	۰/۰۰۱۶۴۵	۱۴/۴۱۰۲	۳/۷۱۶	۱۶/۲۷۲۰

جدول (۱) - نتایج حاصل از اعمال روش پیشنهادی روی شبکه نمونه

در این مقاله تأثیر محاسبات قابلیت اعتماد در تعیین نقاط مانور شبکه توزیع مورد بررسی قرار گرفت و مشخص شد این محاسبات نقش تعیین‌کننده‌ای را در تعیین آرایش بهینه شبکه توزیع ایفاء می‌نماید. به عبارت دیگر با مقایسه ارزش اقتصادی انرژی تغذیه نشده و انرژی تلف شده در سیستم مشخص گردید که در تعیین محل نقاط مانور باید دهدف کاهش تلفات و افزایش قابلیت اعتماد سیستم توأماً مورد توجه قرار گیرد تا به بهترین آرایش از نقطه نظر فنی و اقتصادی دست یابیم.

مراجع

- [۱]- محمود مخدومی و مهرداد مستقیمی، "محاسبه قابلیت اعتماد در سیستم توزیع بعنوان پارامتری در تعیین وضعیت شبکه موجود و طراحی شبکه جدید"، مجموعه مقالات پنجمین کنفرانس سراسری شبکه‌های توزیع نیروی، مشهد مقدس، خرداد ۱۳۷۴.
- [۲]- مجید آذرآسا، "مطالعه کامپیوتری روشهای جدید پخش بار برای شبکه‌های قدرت خاص"، فصل چهارم، "روش پخش بار در شبکه‌های توزیع"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، شهریور ۱۳۷۴.
- [۳]- محمود مخدومی، "محاسبه قابلیت اعتماد در سیستم توزیع"، سمینار کارشناسی ارشد، دانشکده فنی دانشگاه تهران، مرداد ۱۳۷۴.
- [۴]- همایون برهمندپور و مهدی اسلامی، "تعیین شکل بهینه شبکه توزیع جهت کمترین تلفات در بهره‌برداری"، مجموعه مقالات پنجمین کنفرانس سراسری شبکه‌های توزیع نیرو، مشهد مقدس، خرداد ۱۳۷۴.
- [5] - G.Peonis and M.Papadopoulos, "Reconfiguration of radial distribution networks : application of heuristic methods on lage-scale network "IEE Proc.-Gener. Transm. Distrib. , Vol.142, No.6, Novmder 1995.
- [6] -D. Shirmohammadi , H.Inaye Hong ,"Reconfiguration of Electric Distribution Networks for Resistive line loss Reduction" ,IEEE PWRD,VOL.4,NO.2,April 1989-90.1492-1498
- [7] -Roy Billinton "Power system Reliability course", Tarbiat Modarres university,1373 .

شماره خط	باس ابتدا	باس انتها	R (pu)	X (pu)	نوان اکتیو باس بار انتها (pu)	نوان راکتیو باس بار انتها (pu)	نرخ خطا (Uyr)
۱	۰	۲	۰/۱۱۱۶	۰/۳۷۲۸	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۶
۲	۲	۳	۰/۰۴۴۹	۰/۰۰۲۴	۰/۰۰۵۲۲	۰/۰۰۱۷۴	۰/۷
۳	۲	۲۹	۰/۰۸۸۴	۰/۰۰۴۸	۰/۰۰۸۸۲	۰/۰۰۲۹۴	۰/۸
۴	۳	۴	۰/۰۷۲۱	۰/۰۷۱۳	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۸
۵	۲۹	۳۰	۰/۱۰۲۱	۰/۱۰۱۰	۰/۰۰۸۸۲	۰/۰۰۲۹۴	۰/۶
۶	۴	۵	۰/۲۴۷۱	۰/۱۲۵۶	۰/۰۰۹۳۶	۰/۰۰۳۱۲	۰/۴
۷	۳۰	۲۳	۰/۱۰۶۶	۰/۱۰۵۴	۰/۰۰۵۲۲	۰/۰۰۱۷۴	۰/۶
۸	۵	۳۱	۰/۲۱۰۶	۰/۱۱۸۷	۰/۰۰۸۸۲	۰/۰۰۲۹۴	۰/۷
۹	۱۳	۶	۰/۱۱۵۳	۰/۰۵۸۶	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۳
۱۰	۲۱	۲۴	۰/۰۶۴۵	۰/۰۶۴۱	۰/۰۰۹۱۷	۰/۰۰۶۳۹	۰/۷
۱۱	۶	۷	۰/۲۳۷۶	۰/۱۹۰۱	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۵
۱۲	۲۴	۲۵	۰/۱۱۱۶	۰/۰۹۷۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۴
۱۳	۷	۸	۰/۳۳۷۴	۰/۱۵۶	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۶
۱۴	۷	۱۹	۰/۱۰۲۶	۰/۰۹۲۹	۰/۰۰۴۳۲	۰/۰۰۱۴۴	۰/۷
۱۵	۷	۲۲	۰/۰۹۹۳	۰/۰۸۶۳	۰/۰۰۲۰۷	۰/۰۰۰۶۹	۰/۸
۱۶	۷	۱۰	۰/۲۴۶۰	۰/۱۶۵۶	۰/۰۰۱۸۹	۰/۰۰۰۶۳	۰/۸
۱۷	۲۵	۲۶	۰/۲۷۵۹	۰/۲۳۹۸	۰/۰۰۸۱۶	۰/۰۰۲۷۲	۰/۳
۱۸	۸	۹	۰/۲۹۳۸	۰/۱۶۵۵	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۷
۱۹	۱۹	۲۰	۰/۲۴۹۰	۰/۲۰۲۴	۰/۰۰۶۷۲	۰/۰۰۲۲۴	۰/۶
۲۰	۱۰	۱۱	۰/۲۶۷۱	۰/۱۶۵۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۹
۲۱	۲۶	۲۷	۰/۲۱۲۱	۰/۱۸۴۳	۰/۰۰۵۴۹	۰/۰۰۱۸۳	۰/۴
۲۲	۹	۱۶	۰/۰۹۱۹	۰/۰۷۹۹	۰/۰۰۴۷۷	۰/۰۰۱۵۹	۰/۳
۲۳	۲۰	۲۱	۰/۴۳۰۴	۰/۲۴۲۴	۰/۰۰۴۹۵	۰/۰۰۱۶۵	۰/۶
۲۴	۱۱	۱۲	۰/۸۳۴۵	۰/۴۷۰۱	۰/۰۰۲۳۶	۰/۰۰۱۱۲	۰/۴
۲۵	۲۷	۲۸	۰/۲۴۰	۰/۱۹۱۷	۰/۰۰۴۷۷	۰/۰۰۱۵۹	۰/۶
۲۶	۱۶	۱۷	۰/۱۳۹۰	۰/۰۷۸۳	۰/۰۰۵۴۹	۰/۰۰۱۸۳	۰/۶
۲۷	۱۲	۱۳	۰/۲۸۴۴	۰/۲۱۶۵	۰/۰۰۶۵۷	۰/۰۰۲۱۹	۰/۶
۲۸	۱۷	۱۸	۰/۲۵۳۸	۰/۱۴۲۹	۰/۴۷۷	۰/۰۰۱۵۹	۰/۷
۲۹	۱۳	۱۴	۰/۱۵۶۹	۰/۰۸۸۴	۰/۰۰۷۸۳	۰/۰۰۲۶۱	۰/۷
۳۰	۱۴	۱۵	۰/۱۵۶۹	۰/۰۸۸۴	۰/۰۰۷۲۹	۰/۰۰۲۴۳	۰/۸
۳۱	۱۸	۰	۰/۴۳۰۴	۰/۲۴۲۴	-	-	۰/۸
۳۲	۱۱	۱	۰/۲۹۳۸	۰/۱۶۵۵	-	-	۰/۴
۳۳	۲۱	۱	۰/۲۴۹۰	۰/۲۰۲۴	-	-	۰/۷
۳۴	۱۵	۱	۰/۲۶۷۱	۰/۱۶۵۰	-	-	۰/۴
۳۵	۲۶	۰	۰/۲۱۲۱	۰/۱۸۴۳	-	-	۰/۷

جدول ضمیمه - اطلاعات شبکه نمونه ($S_{base} = 100 \text{ MVA}$)